

Täysistunto

Tiistai 17.9.2024 klo 14.00—17.41

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään nyt ensiksi päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä on ministeri Grahn-Laasonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.13 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintaa ja matkakustannusten korvauksen perustetta koskevaa sairausvakuutuslain sääntelyä jatkettaisiin nykyistä sääntelyä vastaavasti vakuutettujen terveydenhuollon matkojen turvaamiseksi.

Esityksen mukaan sairausvakuutuksesta korvattavan taksin käytön väliaikainen enimmäishintasääntely jatkuisi vuoden 26 loppuun saakka. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin jatkossakin enimmäishinta, joka olisi samalla sairausvakuutuslain perusteella korvattavien taksin käytöstä aiheutuneiden matkakustannusten enimmäiskorvausperuste. Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehneen tilausvälityskeskuksen välittämistä sairausvakuutuksesta korvattavista taksimatkoista voisi veloittaa enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Enimmäishinnoilla asetetaan siis niin sanottu kattohinta sille, mitä palveluntuottaja voi vakuutetun korvattavasta matkasta veloittaa.

Taksinkäytön kustannusten korvaamisen edellytyksenä olisi, että taksimatka olisi tilattu tällaisesta tilausvälityskeskuksesta. Edellytystä ei sovellettaisi alueilla, joilla ei olisi Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehnyttä tilausvälityskeskusta. Tällaisella alueella ne palvelujen tuottajat, jotka olisivat tehneet Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta, saisivat veloittaa näistä matkoista enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Lisäksi myös matkakustannusten korvauksen perustetta koskeva sääntely jatkuisi 31.12.2026 saakka. Taksin käytön korvausperusteena käytetään jatkossakin enimmäishintaa, jollei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta. Käytettäessä muuta taksia vakuutetulle maksettaisiin matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2024 vp

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto ehdotti lausunnossaan, että sairausvakuutuslaissa olisi jatkossa syytä säätää täsmällisemmin siitä, miten enimmäishinnat määriteltäisiin. Lisäksi KKV ehdotti, että sosiaali- ja terveysministeriö arvioisi nykyisin voimassa olevien enimmäishintojen tasoa suhteessa taksipalvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää enimmäishintojen ja kohtuullisen voiton tasoa enimmäishintasäätelyn jatkovalmistelua varten. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Ja sitten edustaja Lindén.

15.16 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi muutama sana tästä itse lakiesityksestä ja sitten siitä kokonaisuudesta, johon se elimellisesti liittyy.

Kuten ministeri tässä äsken esitteli, niin tässä annetaan jatkoaikaa sille, että matkakorvaukset, pääosin juuri taksilla, toteutuisivat entisessä laajuudessaan ja entisillä omavastuusuuruuksilla, ja se on minusta aivan erinomainen asia. Tuo omavastuuhun, 25 euron suuruinen, on ollut voimassa vuodesta 2016 alkaen. Voidaan ajatella, että on tietyllä tavalla sosiaalista, että sitä ei ole nostettu vaan se on pysynyt samansuuruisena kohta jo melkein kymmenen vuotta.

Mutta minä epäilen, että me tulemme eduskunnassa lähiaikoina muutoinkin sairausvakuutuksesta puhumaan aika paljon, ja halusin laittaa tämän asian siihen kokonaisuuteen.

Nämä Kelan matkakorvaukset ovat yhteensä noin 300 miljoonaa euroa. Siitä taksilla tapahtuu vähän yli 180 miljoonaa euroa, se on siis suurin osa siitä. Kun me puhumme Kela-korvauksista, niin me käytännössä usein keskustelemme niistä yksityislääkärikorvauksista, mutta katsotaanpa pikkuisen, mikä on sairausvakuutuksen kokonaisuus. Se on lähes 5 000 miljoonaa euroa. Siitä 2 000 miljoonaa euroa, siis kaksi miljardia, menee päivärahoihin, lähes tasasuuruusena vanhempainrahoihin miljardi ja sairauspäivärahoihin miljardi. No, sitten sinne jää hieman alle kolme miljardia. Siitä valtaosan nielee lääkekorvaukset, lähes kaksi miljardia sekin. Sitten siellä on nämä matkakorvaukset, niin kuin äsken sanoin, 300 miljoonaa. Sitten Sairausvakuutusrahastosta korvataan myös kuntoutusta noin 780 miljoonalla eurolla. Sehän on tällä hetkellä tietyn asian takia hyvinkin ollut päivän uutisen aiheena, mutta en ryhdy nyt tässä siitä sen enempää puhumaan. Sitä ei sinänsä lasketa sairausvakuutuskorvauksiin kuuluvaksi, mutta se rahoitetaan Sairausvakuutusrahaston kautta. Ja sitten tulevat nämä yksityissektorin terveydenhuollon korvaukset, joita viime vuonna rahoitettiin lääkäripalkkioista 30 miljoonalla, hammashuollosta 43 miljoonalla, ja sitten tutkimus ja hoito eli käytännössä laboratorio ja kuvantaminen ja eräät muut, fysioterapia muun muassa tärkeänä, vain 8 miljoonaa.

Nyt kun me olemme puhuneet erittäin paljon siitä, miksi näitä korvauksia ollaan nostamassa, niin kyllä sillä on tietyllä tavalla mielenkiintoinen yhteys nyt siihen ihan tämän päivänkin uutiseen. Kelahan tiedotti eilen, että meillä tullaan vähentämään annettavaa harkinnanvaraista kuntoutusta johtuen siitä, että valtion osoittama rahoitus, joka siis tulee, niin kuin kerroin, Sairausvakuutusrahaston kautta, on vähenemässä. Kuitenkin hallituksella on suunnitelmissa laittaa näihin yksityislääkärin Kela-korvauksiin merkittävästi lisää rahoitusta.

Sinänsä haluan välittää näkemyksen siitä, että sairausvakuutusjärjestelmä ei ole mikään sellainen, jota poliittinen vasemmisto esimerkiksi kritisoi. Tässä ihan taannoin ilmestyi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2024 vp

sosiaalidemokraattisen puolueen 125-vuotishistoriikki, joka kertoo itse asiassa taistelusta sairausvakuutusjärjestelmän puolesta, jo sieltä vuodesta 1903 alkaen. Ensimmäisen esityksen sairausvakuutusjärjestelmästä teki Tannerin hallitus vuonna 1926. Se jäi silloin lepäämään hyvin pitkäksi aikaa, ja se saatiin käytännössä sitten vasta 60-luvulla aikaiseksi.

Monessa maassa on sairausvakuutus itse asiassa julkisen terveydenhuollon pohjana. Tällaisia maitahan ovat Saksa ja Ranska, kun sen sijaan esimerkiksi Englannissa se on valtion verotus, niin kuin Suomessa nykyisin. Mutta kun me olemme Suomessa siirtyneet nyt kuitenkin käytännössä tähän veropohjaiseen malliin jo kauan sitten, aluksi kuntaverovetoisena ja nyt melkein kokonaan valtionveron kautta rahoitettuna, niin meillä nämä pienillä, pienillä promillen suuruisilla osuuksilla — 30 miljoonaa tai 40 miljoonaa yksityislääkärin Kela-korvauksia — ei käytännössä ole tämän kokonaisuuden kannalta merkitystä. Niitä ei pitäisi minusta enää sitä kautta rahoittaa, vaan kaikki se rahoitus tulisi siirtää näihin varsinaisiin palveluihin sinne verorahoituksen puolelle. Lääkekorvaukset ovat eri asia, se on syytä pitää siellä Kelalla ja luonnollisesti päivärahakorvaukset, jotka olivatkin yhteensä 90 prosenttia kaikesta sairausvakuutuksesta.

Sitten vielä ihan viimeisenä kannanotto kuitenkin tähän varsinaiseen asiaan eli näihin matkakorvauksiin. Sanoin, että ne ovat 300 miljoonaa euroa. Se on rahasumma, joka ilman muuta pitäisi nyt siirtää sinne hyvinvointialueiden rahoitukseen. Niin kuin tiedätte, tällä hetkellä hyvinvointialueilla tehdään toimipisteiden lakkauttamispäätöksiä, minkä seurauksena matkat pitenevät, mutta koska ne korvaukset matkoihin tulevat Kelasta, niin se on osaoptimointia, eli me yhteiskunnan kautta kuitenkin sitten maksamme ne korvaukset siellä mutta toista kautta. Ja kun meillä oli viime hallituskaudella tämä monikanavaista rahoitusta arvioiva työryhmä, niin siellä minun mielestäni aika yksituumaisesti olimme sitä mieltä, että matkakorvaukset voisivat olla se ensimmäinen kokonaisuus näistä Kela-rahoista, jotka kuuluisivat paljon luontevammin sinne hyvinvointialueiden rahoituksen puolelle. Itse esimerkiksi en, niin kuin jo totesin, lääkekorvauksia ja päivärahoja olisi sinne siirtämässä.

Nämä näkemykset halusin tässä tuoda esille. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata? Minuutti, olkaa hyvä.

15.22 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä esitys, joka nyt on käsittelyssä, on tosiaan määräaikainen, ja se mahdollistaa sitä kautta myöskin sen pohtimisen, mikä tässä mainitussa monikanavarahoitusta pohtineessa työryhmässäkin on ollut laajasti esillä, eli pitäisikö tulevaisuudessa nämä Kela-matkat — järjestämisvastuu ja kustannukset ja rahoitus kokonaisuudessaan — siirtää sinne hyvinvointialueiden tehtäviin. Tätä keskustelua eduskunnassa voidaan käydä, ja toivotan sen keskustelun hyvin tervetulleeksi. Hallituksen arvio oli se, että tässä kohdassa, kun hyvinvointialueilla on haasteita vielä alkuun pääsemisessä ja palvelujen järjestämisessä, ei varmasti kovin nopea muutos olisi järkevä, vaan tarvitaan punnittua pohdintaa ja harkintaa ja valmistelua siitä vaihtoehdosta, mutta se voisi olla näkymä tulevaisuuteen. Katsomme tätä, ja tämä määräaika, mikä nyt tälle hallituksen esitykselle annetaan, sitten mahdollistaa myös tätä pohdintaa.

Kiitos myös edustaja Lindénille katsauksesta sairausvakuutuksen maailmaan. Kelahan eilen julkisti juuri Kelan maksamista sairaanhoitokorvauksista tilastotietoa, ja siitä kävikin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2024 vp

ilmi, että vuonna 23 Kelan maksamista sairaanhoitokorvauksista lääkekorvauksia oli 82 prosenttia eli leijonanosa. Matkakorvauksia, joista tässäkin hallituksen esityksessä on kyse, oli 14 prosenttia ja näitä yksityisen hoidon korvauksia ainoastaan se 4 prosenttia. Siitä kyllä haluaisin pitää kiinni ja puolustaa sitä, että Kelan kautta Kela-korvauksina maksetaan myös lääkärikäynneistä ja potilaan hoidosta meidän monikanavaisessa järjestelmässä tulevaisuudessakin — erityisesti painottaen niitä aloja, joita julkinen sektori tarjoaa heikosti, kuten vaikkapa naisten gynekologipalvelut tai suun terveydenhuolto tai silmälääkäripalvelut, muutamia esimerkkejä mainitakseni. Sekä sitten se, [Puhemies koputtaa] että ihmisillä olisi tulevaisuudessa kannusteita panostaa omaan terveyteensä ja toimintakykynsä vaikkapa fysioterapian kautta, tai miten voisimme yhteiskuntana tulla vastaan lapsettomuudesta kärsiviä [Puhemies koputtaa] vaikkapa hedelmöityshoitojen Kela-korvausten kautta. Näitä hallitus haluaa viedä eteenpäin, [Puhemies koputtaa] ja näistä tullaan sitten kertomaan seuraavissa hallituksen esityksissä lisää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

15.24 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeriä erinomaisesta vastauksesta. Tämä tarjoaa nyt mahdollisuuden kuitenkin pienimuotoiseen keskusteluun juuri näistä kysymyksistä, joita tässä ministerikin äsken painotti.

Eli kun ihan oikeasti nyt mietimme sitä lääkäripalkkion Kela-korvauksen osuutta, niin juuri tuota eilen ilmestynyttä tilastoa, joka itsellenikin tässä on edessäni, olen tarkkaillut — ja muutenkin haluan tässä yhteydessä sanoa, että Kelan tilastothan ovat aivan erinomaisia, ja kun myöhemmin täällä tulemme keskustelemaan niistä asioista, niin kannattaisi kaikkien edustajien perehtyä Kelan aivan erinomaisiin tilastoihin. Sieltä löytyy muun muassa tietoa siitä, että maakunnittain nämä yksityislääkäripalkkiot jakautuvat erittäin vinosti. Nythän moni ajattelee, että hän on oman maakuntansa asialla täällä eduskunnassa ja näin ollen minun pitäisi kai olla tyytyväinen siitä, että Lounais-Suomi saa valtaosan Kela-korvauksista, mutta vastaavasti Pohjanmaa, Itä-Suomi ja Lappi saavat väestöönsä paljon pienemmän osuuden näistä yksityislääkäripalkkioista kuin esimerkiksi Varsinais-Suomi ja Satakunta ja tietysti Uusimaa. Ja kunnittain, jota tilastoa Kela ei nyt enää julkaise, aina pitkään on ollut kärjessä Kauniainen. Me siis itse asiassa per asukas rahoitamme kaunialaisien yksityislääkärikäyntejä tällä Kela-rahalla.

Kyllä minä olen sitä mieltä, että kun vertaamme siihen rahoitukseen, joka on hyvinvointialueiden rahoitusta, jossa Itä-Suomi esimerkiksi saa 4 500 tai 5 000 euroa per asukas ja vastaavasti vaikka Uusimaa 3 500 ja joka perustuu tarpeenmukaisuuteen, niin tähän menee aivan eri tavalla. No, Kelan lääkekorvaukset menevät aika pitkälti saman kaavan mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén, me emme käynnistä keskustelua Kela-korvauksista. Me puhumme nyt näistä matkakorvauksista. Haluatteko siitä...

Ne ovat Kela-korvauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kyllä, mutta ne eivät ole sitä, mistä te nyt puhutte. Olkaa hyvä, palatkaa tähän aiheeseen, mikä on tässä esillä, tähän hallituksen esitykseen. — Olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2024 vp

Kiitoksia, mielelläni palaan. Ja otin vastaan tyytyväisenä ministerin näkemyksen siitä, että pitkällä tähtäimellä, eikä välttämättä ihan vuosikymmenienkään vaan lähivuosien aikana, voimme siirtää nämä matkakorvaukset osaksi muuta hyvinvointialueiden rahoitusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Strandman. — Ja pyydän kiinnittämään huomiota tähän hallituksen esitykseen, mitä nyt esitellään. Meillä on toisissa vaiheissa sitten kyllä mahdollisuus keskustella laajemmin. — Olkaa hyvä.

15.27 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvistä vastauksista ja esittelystä. Haluaisin tuoda tässä kuitenkin Kela-uudistuksen yhteydessä esille sen, kuinka nämä välitysjärjestelmät eli välityskeskukset toimivat meidän maassamme. Eli pienemmissä kaupungeissa, joissa yksi autoilijoiden omistama välityskeskus pääsee välittämään Kela-kyytejä, varmasti käyttävät tätä markkinoiden jakamiseen kuluttajakyytipuolella myös, eli käytännössä vaativat siis luopumaan kuulumisesta muihin kyytivälityksiin, jotta saa liittyä heidän välittämiin Kela-kyyteihin.

Kysyisinkin, arvon ministeri, välityskeskuksista: Olisiko tärkeää, että valtakunnallisesti niitä olisi vain yksi, jolla pystyttäisiin tekemään yhteistyötä ja tehostamaan meidän Kela-taksikyytejämme? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Kurvinen.

15.28 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä keskustellaan näitten sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjien kuljetusten Kela-korvauksista, niin haluan uudistaa tämän Suomen Keskustan viime syksynä tekemän esityksen siitä, että siirrettäisiin nämä niin sanottujen Kela-taksien — niin kuin kansan suussa käytetään — rahat osaksi hyvinvointialueitten rahoitusta, ja on aivan erinomainen asia, jos ministeri tätä nyt harkitsee.

Ja taitaapi olla sillä tavalla, että kun keskusta on esittänyt toistakymmentä ehdotusta hyvinvointialueitten toiminnan parantamiseksi, niin olisiko tämä ensimmäinen, joka nyt on pikkusen saanut niin kuin lämpöä, että tämä on kaikilta osin tällainen positiivinen signaali.

Rouva puhemies! Mutta miksi olisi tärkeää, että siirrettäisiin nämä niin sanottujen Kela-taksien kustannukset hyvinvointialueille: Syyhän on se, että vältettäisiin tällainen osaoptimointi, joka on meidän koko yhteiskunnan kannalta aivan älytöntä. Jos tulee sellainen tilanne, että hyvinvointialueet siinä taloushäädässään lopettavat palvelupisteet ja ajattelevat, että no, sittenhän ne asukkaat voivat kulkea Kelan piikkiin sinne kauemmalle matkaa, niin siinähän meidän yhteiskunta ei säästä mitään. Ja kaikista pahin häviö on se tavallinen ihminen, joka tarvitsisi sosiaali- tai terveyspalvelua, ja hänen palvelunsa karkaavat kauemmaksi, kun on tällainen hyvin epäjohdonmukainen asetelma.

Mutta on hieno juttu, että ministeri tätä harkitsee, ja voitte viedä terveisiä myös muillekin teidän kollegoillenne, että kannattaa ne keskustan vaihtoehdot lukea läpi. Sieltä voi löytyä ihan hyviäkin juttuja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata? Minuutin vastausaika. [Sanni Grahn-Laasonen: Joo!] Voi puhua siitä penkistä, ja sitten pyydän kiinnittämään myöskin huomiota: vain tähän aiheeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2024 vp

15.30 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nimenomaisesti tästä aiheesta: Kelan kyytejä ja koko tätä palveluprosessia on Kelassa hyvin paljon kehitetty viime vuosina, ja eduskunta tietysti johtaa ja valvoo Kelaa. Eli kun eduskunnan alainen laitos on kyseessä, niin Kelan valtuutetut ovat tässä todella tärkeässä roolissa, ja voimme viedä terveisiä eteenpäin myös tämän järjestelmän kehittämisestä varmasti yhteistyössä eduskunnan ja Kelan valtuutettujen kanssa.

Tästä ehdotuksesta, mikä on tässä keskustelussa noussut esiin, tosiaan toistan sen, että tämä määräaika tässä esityksessä mahdollistaa sen vaihtoehdon pohtimisen, että tulevaisuudessa tämä rahoitus ja vastuu siirtyisi hyvinvointialueille jonain päivänä, mutta niin kuin totesin, niin aika ei mielestäni ole nyt, koska hyvinvointialueilla on riittävän suuria vaikeuksia selvitä nykyisistä tehtävistään ja saada palvelut toimimaan alueilla. Täytyy myös muistaa, että totta kai myös Kela on nyt toimeenpannut tätä tehtävää ja rakentanut siihen järjestelmää vuosia, niin että se ei myöskään voi olla kovin nopea siirtymä hyvinvointialueiden vastuulle, vaan se pitää tehdä asiakasturvallisesti, [Puhemies koputtaa] koska me kaikki saamme palautetta Kela-kyydeistä ja siitä, että on myös huonoja asiakaskokemuksia. [Puhemies koputtaa] Tätä järjestelmää pitää koko ajan parantaa, koska kyse on myöskin usein iäkkäistä ja tietysti aina sairaista ihmisistä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.